

Når Gud frelser ([Jonas kap 2](#))

Dag Risdal - Kallet Profeten Jonas og verdensmisjonen

Jonas er nå kastet overbord. Alt menneskelig håp om redning er ute. Profeten er prisgitt døden.

Men da er det en høyere makt griper inn: "*Men Herren lot en stor fisk komme og sluke Jonas. . .*" ([y 1](#)). Egentlig står det: "*Men Herren beskikket en stor fisk. . .*"

Hele Guds skaperverk må tjene sin skapning. Når Herren skal stanse sin flyktende profet, bruker han naturens krefter og sender en storm. Og når han skal berge sitt utvalgte redskap, lar han en stor fisk komme og sluke Jonas. ". . . *for alle ting er dine tjenere*" ([Sal 119,91](#)).

Dette sier mye om Herren. Han hadde ikke gitt opp den flyktende og mismodige profeten. Det finnes ingen grenser for Herrens etterjagede og oppsøkende nåde ([Sal 23,6](#)).

Jonas ville prøve å flykte fra Gud. Men han fikk snart erfare at det ikke fantes noe sted der han kunne skjule seg for Guds Ånd ([Sal 139,7-10](#)).

I fiskens buk var det vel mørke. Men også her taler Ordet sitt klare språk: "Og sier jeg: La mørket skjule meg, og lyset omkring meg bli natt - så gjør heller ikke mørket det mørkt for deg, natten lyser som dagen, og mørket er som lyset" ([Sal 139,11-12](#)).

I dette tilfellet bruker Herren *en stor fisk*. Nå har det liten hensikt å spekulere på hva slags fisk det var som kunne sluke et menneske og hvordan det var mulig å oppholde seg i fiskens buk i flere døgn - for deretter å bli spydd opp på land igjen.

Denne beretningen har derfor tydelig til hensikt å understreke at det her dreier seg om et under. Diskusjonen om undere må ikke overskygge eller ta bort beretningens historiske karakter. For det står skrevet: "Herren gjør alt det han vil, i himmelen og på jorden, i havet og i alle dyp" ([Sal 135,6](#)). Her gjelder det å bøye seg i ydmykhet og tillit til Ordet - i stedet for å gå inn i en teoretisk diskusjon. Og begynner man å rokke ved historisiteten av Jonas-underet, vil man snart komme på glid når det gjelder budskapet om Kristi *legemlige oppstandelse* fra de døde.

For det er nemlig en *indre sammenheng* i Skriften mellom et *likesom* og et *slik*. "For likesom Jonas var tre dager og tre netter i storfiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens hjerte" ([Mat 12,40](#)).

Og hvordan kan Jesus tale om *Jonas-tegnet* hvis beretningen bare skulle være en legende eller et sagn? "En ond og utro slekt krever tegn, men tegn skal ikke gis den, uten Jonas- tegnet. ." ([Mat 16,4](#)).

Med Jonas-tegnet tenker Jesus på sin egen oppstandelse den tredje dagen. Beretningen om Jonas står som et forbilde på hans egen død og oppstandelse. I den sammenhengen blir det helt vesentlig å fastholde forbildets historiske karakter. Hvis ikke faller Skriften - og Det gamle og nye testamente - fra hverandre i biter. - "Og *Skriften* kan ikke gjøres ugyldig" ([Joh 10,35](#)).

Videre kan vi spørre: Hvordan skulle "alt som før er skrevet" kunne bli oss til lærdom, håp og trøst ([Rom 15,4](#)), om ikke vi kan stole fullt og helt på beretningene i Det gamle testamente?

Du og jeg må holde fast på det som *Skriften selv* sier: "Men bli du i det du har lært og er blitt overbevist om. Du vet hvem du har lært det av, og helt fra barndommen av kjenner du de Hellige Skrifter, som kan gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus Jesus" ([2 Tim 3,14-15](#)).

Her gjelder det til syvende og sist en *trosholdning*. En forfatter sier: "På samme vis krever en harmdirrende verden i dag at kristne sier sannheten. Verden er ikke interessert i halvsannheter om Bibelen, om skapelse og utvikling, om liberal teologi, om herlighetsteologi, om alle de ting som bare GT er godt for noen få mennesker. Den trenger budskapet om Guds kjærlighet. Som kristne må vi innse at vi bare kan fungere som troens helter dersom vi forkynner sannheten" (Broder Andreas).

Her blir Jonas - bokstavelig talt - ført på dypet. Gud så at skulle profeten berges, måtte han føres ut

på dypet. Jonas fikk en guddommelig tenkepause - i avmakt og hjelpeløshet.

Først *storm* og så *fisk*. For et sammenhengende *under* av Gud! All Guds frelse er underfull. Og det underfulle blir ikke at Jonas ble slukt av en stor fisk, men dette at han kunne leve i fiskens buk "tre dager og tre netter" - og siden kastes på land igjen - berget!

Når Gud frelser, skjer det på tross av det du selv føler. Da Jonas ble kastet i havet, kjentes det for ham som om han sank hjelpeløst ned i havets dyp. Men i virkeligheten ble han kastet inn i de naglemerkede hender. Selv om Golgata-verket ennå ikke var fullbrakt, var *virkingen* der likevel.

Nøden er bønnens terskel, er det blitt sagt. Guds øre er aldri døvt for den som vender seg til ham i nød. Det var *nøden* som fikk den kana'aneiske kvinnen til å rope på Jesus ([Mat 15,21-28](#)). Og det var *nøden* som fikk den tilstoppede munnen hos Jonas til å rope etter hjelp. Nødens rop er bønnens moderskjød!

Det ble en sammenhengende rad av bønne-strofer - fra Salmenes bok - i Jonas' hjerte. Her går *vann*dyp og *anfektelsens dyp* likesom over i hverandre - en kan ikke skille dem fra hverandre. I denne grenseløse nød påkaller Jonas Herrens navn. For at Jonas skulle lære *å be av hjertet*, måtte Herren kaste ham på dypet.

Vers 2-3: "Jonas bad til Herren sin Gud fra fiskens buk. Han sa: Jeg kalte på Herren i min nød, og han svarte meg. Fra dødsrikets dyp ropte jeg, du hørte min røst."

I den bønne som Jonas ber her i kapittel 2, siteres det fra en rekke salmer i Salmenes bok - som svarer til den *nød* (tilstand) som Jonas selv befant seg i: ". . .og kall på meg *på nødens dag*, så vil jeg utfri deg, og du skal prise meg" ([Sal 50,15](#)).

"Til Herren ropte jeg i min nød, og han svarte meg" ([Sal 120,1](#)) . - "Av *det dype* kaller jeg på deg, Herrel" ([Sal 130,1](#)).

Den livs-situasjonen eller krisen som Jonas nå var kommet i, minner mye om [Sal 107,10-13](#) - med de enkelte ledd:

- 1 De satt i *mørke og dødsskygge* ...
- 2 fordi de hadde vært *gjenstridige* . . .
- 3 Derfor bøyde han deres hjerter ved *lidelse*...
- 4 Da *ropte* de til Herren *i sin nød* . . .

Herren tok sikte på å bøye Jonas' hjerte og vilje. Og da benytter han ofte sterke midler! Nå ble det *virkelig* bønn til Den Allmektige. For nå var det kun en eneste makt i tilværelsen som kunne frelse Jonas - og det var GUD. Den bønne som Jonas ber i sin trengsel - fra fiskens buk - er *neppe* en nyutformet bønn. Når vi er i den ytterste fare eller i trengsel, makter vi ikke å frembringe noe nytt i våre bønner. Det har du erfart når du er virkelig syk eller er i annen slags nød eller sorg. Du har ikke en gang kraft til å lese i Bibelen eller til å forme nye bønner.

Men det kan være vers eller strofer fra Bibelen du husker fra før og som ligger gjemt i ditt hjerte. Det hele dukker opp hulter til bulter - alt etter hva din hukommelse makter å bringe frem. Du prøver å forme det som *bønnesukk* og *bønneløfter* til himmelens Gud om hjelp: "Fordi de elendige blir undertrykt og de fattige sukker, derfor vil jeg nå reise meg, sier Herren. Jeg vil gi frelse til dem som lengter etter den" ([Sal 12,6](#)).

Som jøde hadde Jonas sikkert lest mye i Salmenes bok. Davids salmer var nok mye studert. Tidligere hadde han vel mer lest disse salmene - uten egentlig å fatte dybden i innholdet. Men nå - når *nøden* meldte seg - ble det hele *eksistensielt* og *levende* på en helt ny måte. Vi lærer best Bibelen å kjenne på *erfarens* vei! Nå gjaldt det liv eller død. Nå fikk *hjertet* og *samvittigheten* plutselig bruk for Guds løfter, for nå var situasjonen ny.

Det samme skjedde med Paulus - før han ble omvendt. For at han skulle komme i nød og lære å be av hjertet, gav Gud ham en Damaskus-opplevelse. Hva ble resultatet? Jo, det står: "For se, han ber!" ([Apg 9,11](#)).

Men dette viser hvilken betydning det har for oss å prøve å lære vers og avsnitt fra Bibelen utenat. Det kan plutselig komme en dag da vi får nytte av dette på en helt ny måte.

Vers 4: "*Du kastet meg i dypet, midt i havet...*" Jonas opplevde det uten tvil som at det var *Herren* som hadde kastet ham overbord. De hedenske sjømennene var bare *Guds hender* som utførte det. Men Jonas ser Guds finger i det som skjedde. Det var Gud som stod bak.

Her kan vi også tenke på *Jesus*. Han ble av Gud lagt i dødens dyp. For det står i [Sal 22,16](#): "I dødens støv legger du meg." - Tilsvarende ville Jesus kunne si *profetisk* om 2,4 her i Jonas' bok: "Du (Gud) kastet meg i *dypet*" (i dødens smertefulle dyp). Jesus ropte med høy røst: "*Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?*" ([Mat 27,46](#)).

Bibelen er tvers igjennom en *profetisk* bok. Alt peker frem mot Jesu lidelse og død. Profetene "gransket hvilken eller hva slags tid Kristi Ånd, som var i dem, viste fram til når han forut vitnet *om Kristi lidelser og herligheten deretter*" ([1 Pet 1,10](#)).

Vers 5: På dypet ble Jonas redd, for han sa: "*Jeg er støtt bort fra dine øyne . . .*" - Alt håp om redning er ute. Jeg er under Guds dom. Jeg er dødsens. Jeg er for all tid forkastet av Herren! - Slik roper den anfektede sjel.

Men midt i den grenseløse nøden skjer det et troens under i Jonas' hjerte. For han utbryter: "Men jeg vil igjen se opp til ditt hellige tempel" (v 5b).

Her er det henvist til [Sal 31,23](#): "Og jeg, jeg sa i min angst: Jeg er støtt bort fra dine øyne! - Men du hørte mine inderlige bønners røst da jeg ropte til deg."

Ja, det er godt om du og jeg kan finne analoge situasjoner i Bibelen som svarer til den nøden vi selv befinner oss i, og den hjelpen Gud tidligere har gitt i slike situasjoner.

For her ser vi noe velsignet verdifullt: Gjennom løftet fra Salmenes bok skapes det tillit i Jonas' hjerte til at Herren vil frelse ham ut av nøden.

Vers 6-7: "Vannene onisluttet meg like til sjelen. Dypet omgav meg, tang innhyllet mitt hode. Til fjellenes grunn sank jeg ned..."

Disse versene kan tyde på at Jonas sank ned i havets dyp før fisken kom og berget ham. Men etter denne dype fornedrelse, får håpet en helt ny næring: "*Men, Herre min Gud, du førte mitt liv opp av graven*" (v 7b)

Det underlige er her grammatikken: Det står i *fortids-form* - om det som skal hende i fremtiden. Jonas fryder seg - som om det allerede var skjedd *at han var fridd ut av graven*. Jonas bygger sin glede og fovyssning på klippefaste løfter: "Han som forløser ditt liv fra graven, som kroner deg med miskunn og barmhjertighet" ([Sal 103,4](#))

Et tilsvarende løfte har *Jesus* støttet seg til: "For du vil ikke overgi min sjel til dødsriket. Du skal ikke la din hellige se tilintetgjørelse" ([Sal 16,10](#)).

Både Jonas og Jesus skulle begge - hver på sin måte - føres opp av gravens dyp.

Vers 8: Her kommer en bekjennelse: "Da min sjel vansmektet i meg, *kom jeg Herren i hu*, og min bønn nådde opp til deg, til ditt hellige tempel."

"Da min sjel vansmektet i meg" kan vel bety: "Jeg så Ingen vei":

Jeg var fortapt og så ingen vei,
Da så jeg blodet, ja, blodet.
Da ingen makt kunne frelse meg,
Da frelste blodet.
Da fikk jeg kaste min byrde av,
Da fikk jeg svømme i nådens hav,
Takk være blodet, ja, blodet.

Sangboken nr. 255, vers 2

Vers 9: "De som dyrker (holder seg til) tomme avguder, de forlater sin miskurmhøhet." Her kommer vi til Jonas" dypeste selv-erkjennelse.

Avgud betyr intethet, tomhet. De som holder seg til slikt, forlater sin miskunnelige Gud. Jonas tenker her på sitt liv under flukten fra Guds kall. Det var som å flykte fra den nådige Gud. - Jonas ser nå med avsky på sin ulydighet mot Gud. Denne tilstanden var å sammenligne med "tomme avguder". Mange kristne ser nøyaktig slik på sin tidligere tilstand som uomvendte: Kun tomhet.

På dypet ble Jonas - åndelig talt - kledd naken. Nå var det intet skip å flykte på, intet "nederste rom" å gjemme seg i. Jonas ble ydmyket på dypet. Det må ha skjedd noe på det åndelige plan med hjertet og samvittigheten mens han var i nød. Han ble *fornyet* i samfunnet med Herren ved at han fikk et *nytt* troens feste i Guds løfter. Det er på *dypet* at Jonas møter Gud som aldri før!

Men da var også hjelpen nær: "Herren er *nær* hos alle dem som kaller på ham, hos alle dem som kaller på ham i sannhet" ([Sal 145,18](#)).

Vi kan videre se: "Men nå, i Kristus Jesus, er dere som *før* var langt borte, kommet *nær* til ved Kristi blod" ([Ef 2,13](#)).

På dypet møtte derfor Jonas *Guds nåde* som en virkelighet. Den ydmyke profeten spør nå etter Guds nåde. Men der fikk han også se seg selv som han aldri tidligere hadde gjort det. Profetens *nød* ble altså *Guds mulighet*. Nå fikk Herren ham dit han egentlig ville - nemlig inn i et *fornyet* samfunn med seg selv - på *nådens* grunn.

Tidligere hadde han ikke villet gi opp. Hans ulykke var at han var for stor og egenrådig. På dypet blir de mange storhetstankene - som er et menneskes ulykke - begravet og gjort til intet. Enda større er det at syndene våre kastes i havets dyp: "Han skal igjen forbarme seg over oss, han skal trå våre misgjerninger under føtter. *Du skal kaste alle deres synder i havets dyp*" ([Mika 7,19](#)).

Fornyetelsen i vårt gudsliv kommer når vi får *åpenbart* at Gud har lagt alle våre synder på sin Sønn, Jesus Kristus: "*Men Herren lot den skyld som lå på oss alle ramme ham*" ([Jes 53,6](#)).

På dypet er det Herren oppdrar sine barn. De fleste av oss plasker inne ved land, men opplever derfor lite av Guds kraft og nåde. Derfor kaster den nådige Gud oss iblant ut på dypt vann - for å lære oss hva det vil si å stole på Herren alene. På dypet (i syndenød) holdes du nemlig oppe av de velsignede, naglemerkede hender. Her får du kjenne håpets glede.

I vers 10 merker vi *en helt ny ånd* fra Jonas' hjerte. For nå begynner han å takke: "Men jeg vil ofre til deg med *takksigelsens røst*" - Det må ha skjedd et *nådens under* med ham - på dypet!

Og neste ledd er enda mer betydningsfullt: "Det jeg har lovt, vil jeg holde. Frelsen hører Herren til" (v 10b).

På dypet får du kjenne evangeliets trøst. Aldri er himmelen så nær som på dypet: "Så skal jeg evig lovsynge ditt navn, for at jeg kan innfri mine løfter dag etter dag" ([Sal 61,9](#)).

Hva er det Jonas har lovt Gud, mens han var på dypet? - Ut fra beretningen i Jonas' bok kan det neppe være tvil om det: Gjennom *nøden* på livets dyp og *Guds utfrielse*, er han nå blitt villig til å gå Guds ærend til Ninive.

Vi fomemmer gjenklngen fra [Jes 6,8](#): "Da hørte jeg Herrens røst: Hvem skal jeg sende, og hvem vil gå for oss? *Da sa jeg: Se, her er jeg, send meg!*"

Jonas hadde - i fiskens buk - gitt Gud løftet: Hvis han kom levende tilbake, ville han være lydige og gå til Ninive.

Men her bør vi merke oss en alvorlig sak: Det er risikabelt for deg å gi Gud store løfter når du er i livsfare - for så å bryte løftet når faren er overstått.

Å holde de løftene vi gir Gud legger Skriften vekt på: "Når du gir Herren din Gud løfte, da skal du

ikke vente med å holde det. For Herren din Gud vil kreve det av deg, og det vil ligge skyld på deg. .. Hva dine lepper har talt, skal du holde og gjøre, for du har gitt Herren ditt løfte frivillig og med din egen munn" ([5 Mos 23,21.23](#)).

Det samme budskapet finner vi i [Sal 50,14](#): "Gi Gud takk som offer, og gi Den Høyeste det du har lovt"

Vers 11: Det var Herren som hadde *sendt* fisken for å sluke Jonas. Når fisken hadde utført sitt oppdrag, måtte den - *på Herrens bud* avgi profeten og spy ham opp på det tørre land.

Jonas' vilje var bøyet. Hensikten med stormen og redningen var oppnådd fra Guds side.

Tilsvarende kan vi si: Når jorden hadde oppbevart Jesu Kristi legeme i den tid som var fastsatt i Guds råd, måtte den "avlevere" Jesu legeme. Derfor kan Paulus triumferende forkynne: «. . .*Kristus oppstod på den tredje dag etter Skriftene*" ([1 Kor 15,4](#))

(Kapitel fra "Kallet - Profeten Jonas og verdensmisjonen" - af Dag Risdal - Lundes Forlag 1995 - Shafan 19-01-17)